

SIMAI MIHÁLY

Folytatólagos föltámadás

EGY IGAZSÁGKERESŐ HETVEN ÉVE

Horváth Dezső 1936. január 14-én született. Csillagjegye tehát a Bak. Szepes Máriától tudjuk, hogy Babilonban a király tizenkét legfőbb tanácsadóját a Bak-született öregek közül választották. Bölcsességük és hajthatatlanságuk miatt az ő tanácsukat kérték ki a nagy döntések előtt. Keményen megmondták az igazat a királynak is. Sokan gyűlölték, de nélkülözhetetlennek tartották őket.

Horváth Dezső a barátom. Azt hiszem, minden lényegeset tudok róla. Amit legbiztosabban tudok: mióta tollat vett a kezébe, törleszt.

Tartozást törleszt.

Azt, amivel az igazságnak tartozunk – mi, XX–XXI. századi kortársak.

Törlesztett újságíróként – nem most, mikor „ugatni már szabad”, hanem az „átkosban”, a „genszterváltás” előtti évtizedekben. Meg is gyűlt miatta a baja. Tanúsíthatom (egy szobában „gályáztunk” akkor a DM-nél), hogy átlag kéthetente volt valami kisebb balhéja vagy nagyobb botránya, hol a járási pb., hol a város, hol a megye prűszkölt valami neki nem tetsző írástól, kritikától. Feketébb bárányt már festeni se lehet, mint amilyen ő lett a Hivatal szemében. Az olvasók viszont keresték-szerették a cikkeit, s úgy látszik, Főszerkesztő-Nagypistánkba is szorult valami a babiloni bölcsességből, mert nagyon sokszor kiállt mellette.

Ha csak néhány H. D.-művet olvasott is valaki, könnyen megállapíthatja: ez a szerző kérlelhetetlen igazságkereső. Pontosan jelöli ezt egyik, mércéül állított mondása: „Szavával szép az ember.”

Ezzel az ars poetikával nem volt könnyű megjelentetni az első riportokat az „ÉS”-ben, de aztán sorra-rendre „életet vitt” a folyóiratba. Utóbb, ahogy puhult-lágyult a diktatúra, a Magyarország felfedezése sorozatban, a Szépirodalminál megjelent az első könyv, a rég tervezett-dédelgetett mű egy általa tökéletesen föltérképezett, de tizből kilenc ember számára szinte ismeretlen szeletéről a magyar valóságnak. A *tizedik ember* című tanyaszociográfia kiemelkedő, vészharangszavú, megrázó darabja volt a felfedezés-sorozatnak, megtévezve mélységes együttérzéssel, emberszeretettel, de számtalan ésszerű változtatás-javaslattal is.

Sokszorosan igazolt igazság, hogy az életet igazán szeretni és csodának megélni csak az tudja, aki már volt súlyos helyzetben, életveszélyben. Az én Dezső barátom életműve egy pokoljárás követően virágzott ki. Annyi konfliktus-vállalás, falba-ütközés után talán törvényszerű is volt, hogy a kemény-konok kobakjában kialakult egy vésztjósló agydaganat, s végül neki is „utaznia kellett a koponyája körül”. Jó szerencse, hogy egy csodálatos kezű

idegsebész professzor, dr. Bodosi Mihály szikéje megszabadította a Zölddiónyi Veszedelemtől, s ő, láthatóan újjászületve, visszatérhetett a megszépült-megédesedett Egészség-Életbe. Azóta még nagyobb szeretettel, figyelemmel, alkotókedvvel fordul az élhető Élet és az emberi lélek felé.

A pokoltornác színeiről és az újrakezdés gyötrelmeiről, gyönyörűségeiről szól a *Klinikai föltámadás* című katartikus könyve (1991). S mintha csak a természet ősi rítusához akarna igazodni, azóta folytatólagossá tette a föltámadást: évente jelenik meg egy-egy napsárga borítójú új műve a könyvhét tájékán, gazdagodik, teljesedik, kristályosodik az életmű. Se hús fillérrel, se fél szóval nem szeretnék adósa maradni senkinek – szokta mondogatni, s a „törlesztő-részletek” ott virulnak a könyvespolcokon: Móra kópárnája (1994), A röhögő katona (1996), Aranyhajcsár (1997), Terus ángyi (1998), Ezredes úr, hadra vágva (1998), „Mivé lettél, csángómagyar?” (1999), Vipera (2000), Parasztpassió (2002), A semmi ember (2002), Dani Jani (2003), Szelebőce (2004), Cseremalac voltam (2005).

Bölcs irodalomtörténészek bizonyára sokkal szebben elmagyarázzák majd, mi a jó ezekben a könyvekben. Én csak mint egyik első olvasójuk, mint nem-hivatalos, de ingyenc széppróza-kóstoló próbálom magamnak megfogalmazni, mit szeretek bennük. A legjobb elbeszélői hagyományt folytató, nagyon egyéni, összetéveszthetetlen stílust...? Az anyanyelv édes ízeit, játszi színeit...? A lendületet, a sodrást...? A költői túlzásokat, humoros csavarásokat...? A gondolatgazdagságát...? A mesélő áradást...? A szűkszavú tömörséget...? A pontos megnevezést...? Az örökös változtatni-akarást...? Mindezt – így, együtt. Meg még azt, hogy a huszadik század kétharmadának magyar valóságát akárki megismerheti ezekből a napnál világosabb napsárga kötetekből.

Meg még azt is, hogy jómagam otthon érzem magam a történetekben. Valahogy rám is „igazodik”, amit megír. Hisz ami a harmincas évek közepétől máig egy magyar életbe belefért, az mind benne van – akár keserves, akár vigalmas – ezekben a konok figyelemmel filmező írásokban. Jó példa erre a *Szelebőce*. Nyilván azért is érzem magamhoz nagyon közel, mert az ív – a háborús, veszélyekkel teli gyerekkortól az ötvenes éveken át Ötvenhat forró napjaiig, majd az „átkos” elejétől a végéig, s a tanítástól az újságírásig – rokon a saját életsorsommal. Úgyhogy nekem minden fejezete, minden célzása, utalása, riposztja, vágása a személyes ráismerés örömét is hozza. Ez nálunk is ilyenformán történt, ez velem is (vagy a barátaimmal) megesett, ez a mi családunkban (utcánkban, falunkban...) is hasonlóképp... Az élmény átsüt a sorokon, s még a keserű emlékek mögött is ott vibrál valami a sokféleképp megrabolt, mégis reményt ragyogó ifjúságból.

S most hadd fordítsam személyesebbre a szót!

Kedves Dezső! Tudom, sok csalódást is hozott az elszállt hetven év. Tudjuk, olyanok is elárultak, akik éveken át melletted ültek szűk baráti társaságban... S mikor az igazat róluk megírtad, még te kaptad a viperamarásokat. Ez így igaz.

De ennél százszor fontosabb, hogy besúgva, besúgatlanul mindig világolni akartál a világnak. Hogy tudtad, amit Hamvas mond *A láthatatlan történet*ben: „A fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle. Mert amikor bennünket elküldtek, az útra bocsátó hatalom így szólt: Rád bízok minden embert külön, kivétel nélkül mindenkit. Segíts, adj enni, adj ruhát, mindenkire vigyázz úgy, mint magadra, és ne hagyj senkit a sötétségben elmerülni. Amit szerzel, amit elérsz, amit tudsz, amit átélsz, oszd meg!”

Százszor fontosabb a szolgálat, amit vállaltál és teljesítesz. Fontosabb, hogy szeretnek téged a Múzsák, és az Igazság őfelsége elégedett Veled. Fontosabb az öröm, hogy megint új könyved megjelenését várjuk. Címe *A fölfedezettlen Magyarország*, s nagyívű folytatása lesz első könyvednek: vagyis az ezredvégi-ezredeleji magyar tanyavilágba kalauzol bennünket.

Kedves Dezső!

Hetven fölött már egyik-másik év taposóaknaként viselkedik, úgyhogy csak könnyedén, szinte lebegve szabad a átlépni hetvenegyedikre; puhán, gyöngéden, mintha virágszirmom volna a láb alatt. De ha már az elsőt meglépjük, a többi már szinte magától...

Ezt a játszi könnyedségű mozgást nevezik „hetvenkedésnek”. Tudom, hogy Neked remekül fog menni...!

Isten éltesen! Órizzenek Jóangyalaid!

Ölel

Simai Miska

